

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ**

«Təsdiq edirəm»

BDU-nun Filologiya fakültəsinin dekani

«_____» dos. M.T.VƏLİYEV

«____» _____ 2015-ci il

**Rus dilçiliyi kafedrasının əməkdaşlarının elmi-tədqiqat
işlərinin yerinə yetirmələri haqqında elmi
H E S A B A T I**

BAKİ - 2015

II KAFEDRANIN STRUKTUR VƏ ŞTAT CƏDVƏLİ

1. Quliyeva Lalə Hüseyn q. – kaf. müdiri, f.e.d., prof. – 05.04.1942
2. Məhərrəmovə Sevinc Abbasqulu qızı – f.e.d., prof. – 24.11.1959
3. Hacıyeva Elmira Cəfər qızı – f.e.n., dosent – 22.05.1947
4. Heydərova Elvira Akif qızı – f.e.n., dos. – 28.07.1970
5. İsmayılova Rəna İbrahim qızı – f.e.n., b.müə. – 04.10.1951
6. İbrahimova Tamilla İsmail qızı – b.müə. – 20.09.1943
7. Məmmədbəyli Firavan Adil Geray qızı – b.müə. – 09.10.1945
8. Xidirov Nazim Vəli oğlu – b.müə. – 11.05.1959
9. Zeynalova Nailə Tofiq qızı – b. müə. – 11.03.1957
10. Cəfərova Rəhilə Adil qızı – baş lab. – 28.10.1946
11. Əliyeva Səkinə Əli Ağə qızı – b.lab. – 25.01.1956

I. Dərs yükünün planına uyğun olaraq kafedranın professor və müəllim heyətinin hər biri öz növbəsində İxtisas Artırma Kursuna göndərilirlər.

III. ELMİ-TƏDQIQAT İŞLƏRİNİN ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ

2015-ci ildə rus dilçiliyi kafedrasında elmi-tədqiqat işləri 3 mövzuda davam etdirilir.

1. Rus ədəbi dilinin fonetik sisteminin inkişaf qanunauyğunluqları.
2. Müasir rus ədəbi dilinin leksik-qrammatik sistemi.
3. Rus dilinin tarixi məsələləri.

IY. RUS DİLÇİLİYİ KAFEDRASINDA APARILAN ELMİ-TƏDQİQAT VƏ ELMİ METODİK İŞLƏRİNİN HESABATI

Rus dilçiliyi kafedrasının müdiri f.e.d., prof. **Quliyeva Lalə Hüseyn qızı** – “Müxtəlif sistemli dillərdə şəxs adlarının yazılış qaydaları. Onların nəzəri əsaslandırılması (Azərbaycan, rus və çin dilləri)” mövzusunda elmi işini yerinə yetirmişdir.

Bu işin indiki zaman üçün böyük nəzəri və praktik əhəmiyyəti var: müasir ekonomik, siyasi, mədəni əlaqələrin intensivləşdirilmiş vaxtda Azərbaycan Respublikasını Rusiya və Çin Respublikaları ilə sıx əlaqələri şəxs adlarının transkripsiya və transliterasiya məsələləri böyük maraq yaradır. Bu elmi işin icrasında Bakı Dövlət Universitetinin tərkibində olan Konfusiya mərkəzi və onun sədri Xu Fenxua xanım da iştirak edir. Mərkəzin işçiləri Azərbaycan şəxs adlarını çin dilinə çevirmək məsələlərində və rəsmi sənədlər hazırlanan zaman böyük çətinlik çəkirlər.

Bu məsələ (Azərbaycan, rus şəxs adlarını çin dilinə çevirməyi) az öyrənilib və dilçilər tərəfindən tədqiqata kifayət qədər cəlb olunmayıb.

Birinci mərhələdə aşağıdakı iş aparılıb:

1. Bununla bağlı xüsusi nəzəri ədəbiyyat araşdırılıb və referat halında təqdim olunmuşdur (Konceviçin, Yermaloviçin, A.V.Superanskayanın, və s. alimlərin yeni əsərləri əsasında).

2. Azərbaycan, rus-çin fonetik sistemlərinin uyğunlaşdırılması (praktik transkripsiyası) cədvəl halına salınmışdır.

Elmi işin səviyyəli tamamlanması üçün Konfusiya mərkəzinin sədri Xu Fenxua xanım və kafedranın böyük laborantı Əliyeva Səkinə Əli Ağası qızı da cəlb olunmuşdur.

Tədqiqatın nəticələri müəllifin dərc olunmuş elmi əsərlərində öz əksini tapmışdır.

Prof. L.H.Quliyeva, dos. E.A.Heydərova ilə birgə “Azərbaycanda rus şivələrinin leksikonu” adlı dialektoloji lüğəti (Bakı, 2014, 498 s., 31 çap vərəqi) ən mühüm elmi nəticə kimi AMEA-ya təqdim edilmişdir. Bu lüğət AMEA tərəfindən qəbul olunmuşdur.

L.H. Quliyeva Rusiyanın Volqoqrad şəhərində “Stalinqrad qərənfil. Qardaşlaşmış şəhərlər – birgə məskunlaşma rəmzidir” beynəlxalq konfransın materialları toplusunda məqalə çap etdirmişdir.

«Dil və ədəbiyyat» beynəlxalq elmi-nəzəri jurnalın № 3 (95) nömrəsində məqalə çap etdirmişdir.

L.H. Quliyeva dos. E.A.Heydərovanın “Azərbaycanda rus şivələrinin leksik sistemi” adlı monoqrafiyasının (Bakı, 2015, 178 s., 11 çap vərəqi) elmi redaktorudur.

Prof. L.H.Quliyeva Bakı Dövlət Universitetinin nəzdindəki filologiya elmləri doktorluğu və fəlsəfə doktoru dissertasiyalarının müdafiəsini keçirən D.02.181 Dissertasiya Şurasının üzvüdür.

Lalə Quliyeva Azərbaycan respublikası Təhsil Nazirliyi və Bakı Slavyan Universitetinin “Azərbaycanda rus dili və ədəbiyyatı” adlı elmi-metodik və ictimai jurnalının redaksiya heyətinin üzvüdür.

Lalə Quliyeva Azərbaycan respublikası Təhsil Nazirliyi və Bakı Slavyan Universitetinin “Tağıyev oxuları” elmi məqalələr məcmuəsinin redaksiya heyətinin üzvüdür.

Prof. L.H.Quliyeva filologiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim olunmuş 1 dissertasiya işinə opponent rəyi yazmışdır.

Prof. L.H. Quliyeva professor Pənah Xəlilovun 90 illik yubileyinə həsr olunmuş Respublika elmi konfransının, Bəxtiyar Vahabzadənin anadan olmasının 90 illik yubileyinə həsr olunmuş “Bəxtiyar Vahabzadə və Azərbaycan filologiyasının müasir problemləri” mövzusunda Beynəlxalq elmi konfransının, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 92 illik yubileyinə həsr olunmuş Filologiyanın aktual problemləri mövzusunda Respublika elmi konfransının, Azərbaycan folklor nümunələrində milli-mənəvi dəyərlərin təcəssümü mövzusunda Respublika elmi konfransı, “Kitabi-Dədə Qorqud”un alman dilinə ilk tərcüməsi və nəşrinin 200 illiyi münasibəti ilə “Kitabi-Dədə Qorqud Türk dünyasında” mövzusunda Beynəlxalq elmi-praktik konfrans təşkilat komitəsinin üzvüdür.

2. Rus dilçiliyi kafedrasının professoru, f.e.d. **Məhərrəmovə Sevinc Abbasqulu qızının** «Mətnin əsas xüsusiyyətlərinə, kateqoriyalarına linqvokulturoloji və koqnitiv cəhətdən yanaşma» mövzusunda elmi işi tamamlanmışdır.

Mətn dilçiliyi məsələləri ilə məşğul olan alimlərin elmi əsərlərinin icmalını İ.V.Arnold, M.M.Baxtin, İ.R.Qalperin, T.M.Dridze, Y.N.Karaulov, Y.M.Lotman, İ.P.Smirnov, M.Bellert (Polşa), K.Xaydolf (Almaniya), T.Van Deyk (Hollandiya) və b. dilçi alimlərin əsərlərində göstərilir. Mətnin konseptual denotativ, emotiv məkanları; mətnin ekstralingvistik parametrləri; “mətnin dominantası” məfhumu; müəllifin adı ilə bağlı tarixi-mədəni məlumatlar; mətnə koqnitiv aspektlərin təzahürü; mətnin konseptual təhlilinin üsulları; “dis kurs” məfhumu nəzərə alınır.

S.A.Məhərrəmovə Avstriyada nəşr olunan jurnalda məqalə çap etdirmişdir.

«Dil və ədəbiyyat» beynəlxalq elmi-nəzəri jurnalın № 3 (95) nömrəsində məqalə çap etdirmişdir.

S.A.Məhərrəmovə dos. E.A.Heydərovanın “Azərbaycanda rus şivələrinin leksik sistemi” adlı monoqrafiyasına (Bakı, 2015, 178 s., 11 çap vərəqi) rəy yazmışdır.

Prof. S.A.Məhərrəmovə eyni zamanda tərcümə işləri ilə fəal məşğuldur. O, tanınmış yazıçı, alim, mərhum Əzizə xanım Cəfərzadənin 16 nağılını ingilis dilinə tərcümə etmişdir. Bu nağıllar Londonda “My mother’s tales” (“Anamın nağılları”) adlı kitabında ingilis dilində dərc olunmuşdur. Eyni zamanda kitaba ön söz də yazmışdır (London, 2015, 271s. (207s. 13 çap vərəqi tərcümə etmişdir).

Prof. S.A.Məhərrəmovə filologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün 4 dissertasiya işinə opponent rəyi yazmışdır.

Prof. S.A.Məhərrəmovanın 1-ci dissertantı filologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim etdiyi “Çex Azərbaycan dillərində müqayisəli ifadələrin qarşılıqlı təhlili” mövzusunda dissertasiya işini Bakı Slavyan Universitetinin nəzdində filologiya üzrə elmlər doktoru və filologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim edilən dissertasiyaların müdafiəsini keçirən (D.02.071) Dissertasiya Şurasının iclasında 30.09.2015-ci il müdafiə etmişdir.

Prof. S.A.Məhərrəmovanın 2-ci dissertantı filologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim etdiyi “Müxtəlif sistemli dillərdə leksik paralelizm (Azərbaycan və ingilis dillərinin materialları əsasında)” mövzusunda dissertasiya işini AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun nəzdində filologiya üzrə elmləri doktoru və filologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim olunan dissertasiyaların müdafiəsini keçirən (D.01.141) Dissertasiya Şurasının iclasında 17.03.2015-ci il müdafiə etmişdir.

Prof. S.A.Məhərrəmovanın Bakı Slavyan Universitetinin nəzdindəki filologiya elmləri doktorluğu və fəlsəfə doktoru dissertasiyalarının müdafiəsini keçirən Dissertasiya Şurasının (D.02.071) üzvüdür. Eyni zamanda BDU-nun Filologiya fakültəsinin Elmi-Metodik şurasının da üzvüdür.

3. Kafedranın dosenti, f.ü.f.d. **Hacıyeva Elmira Cəfər qızı** - «Rus dilinin sintaksisində mürəkkəb tabeli cümlənin problemləri» mövzusunda elmi işi yerinə yetirib.

Bu elmi iş qeyri-ənənəvi sintaksis məsələlərindən bəhs olunur. Rus sintaksisində elmi proseslər iki sahədə həll olunur: ənənəvi və qeyri-ənənəvi. Qeyri-ənənəvi sintaksisdə mürəkkəb cümlənin problemləri əsas yer tutur. Məlum olduğu kimi Pospelov struktur-semantik sintaksisin əsasını qoyub, onun davamçısı B.A.Beloşapkova mürəkkəb cümlənin klassifikasiyasını təhlil edib.

Bu elmi iş əsasən mürəkkəb cümlənin rus dilçiliyində olan problemlərindən bəhs edir. Əsas problem - mürəkkəb tabeli cümlə ilə budaq cümlələr bir-biri ilə iki variantda bağlayır. Bu nöqteyi nəzərdən cümlələr пристовны, местоименно – соотносительные adlanır. Bu nəzəriyyədə tabeli mürəkkəb cümlə sözbirləşməsinə uyğun olaraq iki növə bölünür: açıq və bağlı. Rus dilçiliyində qeyri-ənənəvi sintaksis konstruktiv sintaksisə aiddir. Bu elmi işdə qeyri-ənənəvi sintaksisin problemləri aşkar olunur və maraqlı məsələlərə toxunulur. Bu da sintaksisin inkişafında mühüm yer tutur.

Elmi işin nəticəsi olaraq «Dil və ədəbiyyat» beynəlxalq elmi-nəzəri jurnalın № 1 (93) nömrəsində məqalə çap etdirmişdir.

Dosent E.C. Hacıyeva Azərbaycan xalqının ümummillî lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 92-ci ildönümünə həsr olunmuş “Filologiyanın aktual problemləri” mövzusunda Respublika elmi-nəzəri konfransda, Pənah Xəlilovun anadan olmasının 90 illik yubileyinə həsr olunmuş “Türk xalqları ədəbiyyatının aktual problemləri” mövzusunda Respublika elmi konfransında iştirak etmiş, məqalə çap etdirmişdir.

Dosent E.C. Hacıyeva dos. E.A.Heydərova “Azərbaycanda rus şivələrinin leksik sistemi” adlı monoqrafiyasına (Bakı, 2015, 178 s., 11 çap vərəqi) rəy yazmışdır.

BDU-nun filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Müasir rus dilinin sintaksisi” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

BDU-nun filologiya fakültəsinin magistr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Sintaksisin aktual problemləri” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

BDU-nun filologiya fakültəsinin magistr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Bədii tərcümənin nəzəriyyəsi və təcrübəsi” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

4. Kafedranın dosenti , f.ü.f.d. **Heydərova Elvira Akif qızı** – “Rus qrammatik fikrinin bünövrəsi: M.V.Lomonosov - rus elmi dilçiliyin banisi” adlı elmi işi yerinə yetirib.

Bu elmi işdə 2015-ci ildə yeni elmi ədəbiyyatdan və internetdən istifadə edərək aşağıda qeyd olunan məsələlərə diqqət yetirilmişdir:

1. Burada Kiril və Mefodiyin fəaliyyəti işıqlandırılır. 863-cü ildə slavyan əlifbasının və qədim slavyan dilinin yaradılması, Moraviyada yunan qardaşlarının missioner fəaliyyəti haqqında məlumat verilir.

2. İki qədim slavyan əlifbasının mövcudluğu, onların fərqləri və oxşarlığı qeyd olunmuşdur. Elmi işin bu bəndində əlifbaları kim tərəfindən yaradıldığı, onlardan hansının daha qədim olması və s. məsələlərə toxunulur.

3. Əsrlərlə slavyan xalqları ədəbi dil kimi qədim slavyan dilindən istifadə etmişdilər. Ona görə də ilk dəfə məhz bu dili təhlil etməyə çalışıblar. Tədqiqatda Xrabr, İoann Damaskin, Meletiy Smotritskiy, Yuriy Krijaniç haqqında geniş məlumat verilir.

4. Rus elmi dilçiliyinin banisi olan Mixail Vasilyeviç Lomonosovun rus dilinə aid elmi əsərləri araşdırılır. Bu sahədə Lomonosovun rus dilçiliyinin yaradılmasında göstərdiyi nailiyyətləri böyük əhəmiyyət kəsb edir.

İş davam etdirilir.

Prof. L.H.Quliyeva, dos. E.A.Heydərova ilə birgə “Azərbaycanda rus şivələrinin leksikonu” adlı dialektoloji lüğəti (Bakı, 2014, 498 s., 31 çap vərəqi) ən mühüm elmi nəticə kimi AMEA-ya təqdim edilmişdir. Bu lüğət AMEA tərəfindən qəbul olunmuşdur.

Dos. E.A.Heydərova elmi işin nəticəsi olaraq «Dil və ədəbiyyat» beynəlxalq elmi-nəzəri jurnalın № 3 (95) nömrəsində məqalə çap etdirmişdir.

Dos. E.A.Heydərova Kanadada, Yaponiyada, Amerikiada keçirilən beynəlxalq konfranslarda məqalələr çap etdirmişdir.

Dos. E.A.Heydərova “Azərbaycanda rus şivələrinin leksik sistemi” adlı monoqrafiyasını (Bakı, 2015, 178 s., 11 çap vərəqi) çap etdirmişdir. AMEA-ya ən mühüm elmi nəticə kimi təqdim edilmişdi.

BDU-nun filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Slavyan filologiyasına giriş” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

BDU-nun filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Qədim Slavyan dili” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

BDU-nun filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Rus dilinin tarixi qrammatikası” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

BDU-nun filologiya fakültəsinin magistr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Slavyan filologiyasının aktual problemləri” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

BDU-nun filologiya fakültəsinin magistr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Rus dili tarixinin aktual problemləri” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

5. Kafedranın baş müəllimi, f.ü.f.d. **İsmayılova Rəna İbrahim qızı** “Müasir rus dilinin leksikasının və frazeologiyasının aktual problemləri” adlı elmi işinin “Müasir rus

dilində sabit ifadələrin istifadəsi və transformasiyası” üzrə mərhələsini yerinə yetirmişdir.

Elmi işdə müasir rus dilində sabit söz birləşmələrinin istifadə xüsusiyyətləri şərh olunur.

Frazeoloji birləşmələrin onlara xas olmayan mənalarda işlənməsinə, yaxud komponentlərin nominativ mənada işlənməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Həmçinin frazeoloji birləşmələrin transformasiyası işlənir. O, cümlədən komponentlərin miqdarının azalması yaxud genişlənməsi, komponentlərin bir-biri ilə əvəz olunması və s. məsələlərə toxunulur.

İsmayılova R. İ. TQDK nın «Abiturient» jurnalının №2 nömrəsində məqalə çap etdirmişdir.

İsmayılova R. İ. BDU-nun filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Üslubiyyat və nitq mədəniyyəti” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

İsmayılova R. İ. BDU-nun filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Rus ədəbi dil tarixi” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

İsmayılova R. İ. BDU-nun filologiya fakültəsinin magistr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Müasir rus ədəbi dilinin inkişafı və normaları” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

6. Kafedranın baş müəllimi **İbrahimova Tamilla İsmail qızı** “Rus dilinin leksikologiyası və fonetikasi terminləri və definisiyaları” adlı elmi işini “Dərsliklərdə və dərs vəsaitlərində istifadə edilən fonetik terminlərin toplanıb işlənməsi” üzrə mərhələsini yerinə yetirmişdir.

Bu elmi işdə müasir rus dilindən dərsliklərdə və dərs vəsaitində işlənən, fonetikanın əsas problem və anlayışlarını əks etdirən termin və terminoloji birləşmələrin seçilib toplanması sahəsində iş aparılmış, 350-yə yaxın termindən ibarət material toplanmışdır. Toplanmış material analiz edilmiş, hər termin və terminoloji birləşmənin qısa və mümkün qədər dəqiq definisiyaları verilmişdir. Hal-hazırda bu işin əlyazması tamamlanmışdır.

Elmi işin nəticəsi olaraq «Dil və ədəbiyyat» beynəlxalq elmi-nəzəri jurnalın № 3 (95) nömrəsində məqalə çap etdirmişdir.

T.İ.İbrahimova “Müasir rus dilinin fonetik sistemi” adlı monoqrafiyasını (Bakı, “Avropa”, 2014,136 s., 8,5 çap vərəqi) çap etdirmişdir. AMEA-ya ən mühüm elmi nəticə kimi təqdim edilmişdi. Bu monoqrafiya AMEA tərəfindən qəbul olunmuşdur.

T.İ.İbrahimova BDU-nun filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Müasir rus dilinin fonetikasi” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

T.İ.İbrahimova BDU-nun filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün “Müasir rus dilinin leksikası” kursu üzrə proqram işlənib hazırlanıb və çapdan çıxarılıb.

7. Kafedranın baş müəllimi **Məmmədbəyli Firavan Adil Gəray qızı** “Müasir rus dili. Morfologiya” (mühazirə kursu) adlı elmi işini “Nitq hissələri anlayışı: əsas,

köməkçi nitq hissələri, nida. Əsas nitq hissələri və paradiqma; paradiqmanın növləri. Qrammatik məna və qrammatik forma anlayışı. Rus dilində nitq hissələri problemi. Nitq hissələri bölümündə semantik, morfoloji, sintaktik və leksik- qrammatik aspektlər. İsim və onun qrammatik xüsusiyyətləri. İsmın tək və cəm forması; onların yaranması və mənası. Sifət və onun qrammatik əlamətləri. Sifətin leksik-qrammatik növləri. Sayın qrammatik əlamətləri. Sayın semantik növləri. Əvəzlik və onun qrammatik əlamətləri. Əvəzliyin növləri və onların semantik xüsusiyyətləri” üzrə mərhələsini yerinə yetirmişdir.

Elmi işin bu mərhələsində morfolojiyaya giriş, nitq hissələri anlayışı və morfolojiya kursunun məqsədi və xüsusiyyətləri göstərilir. Nitq hissələri probleminə aid müxtəlif konsepsiyalar mövcuddur. Rus dilində əsas və köməkçi nitq hissələri leksik və qrammatik xüsusiyyətlərə malikdir.

İşin bu mərhələsində ismin, sifətin, sayın və əvəzliyin qrammatik xüsusiyyətləri və paradiqması göstərilir. Bütün nəzəri mülahizələr rus ədəbiyyatından misallar ilə təsdiq olunur.

Mühazirə kursu rus qrammatikasında olan elmi mənbələrə əsaslanır.

Elmi işin nəticəsi olaraq «Dil və ədəbiyyat» beynəlxalq elmi-nəzəri jurnalın № 3 (95) nömrəsində məqalə çap etdirmişdir.

8. Kafedranın baş müəllimi **Xidirov Nazim Vəli oğlu** “Şahdağ dilləri qrupunda qrammatik kateqoriyalar” adlı elmi işinin «Qırız, Xınalıq və ləzgi dillərində qrammatik kateqoriyaların özünəməxsus xüsusiyyətləri» üzrə mərhələni başa çatdırmışdır.

Qafqaz dillərinə daxil olan qırız, xınalıq və ləzgi dillərində funksional əsasların paradiqmatika və sintaqmatika səviyyəsində sistem münasibətlərinin təhlili aparılmışdır. Təhlil olunan mövzu ilə bağlı tədqiqat işində qrammatik inkar ümumi dilçilik problemi kimi nəzərdən keçirilmiş, paradiqmatik və sintaqmatik əsaslar sistemində morfoloji ifadəlilik araşdırılmış, cümlənin həmcins olmayan erqativ konstruksiyalarının tərkibinə daxil olan variativ tiplər müəyyən olunmuşdur.

Tədqiqatda qeyd olunur ki, erqativ konstruksiya təsirli feldən və onunla bağlı hərəkət subyektı və obyektinin adından ibarətdir. Belə cümlələrdə obyektiv ismin adlıq halında, subyekt isə xüsusi, yəni qırız, xınalıq və ləzgi dillərində geniş yayılmış erqativ halda çıxış edir. Təsirli fellər zamanın bütün formalarında erqativ konstruksiya yaradır. Tədqiqatda təsirli və təsirsiz fellər arasında semantik münasibətlər təhlil edilir, semantikasına görə bir-birinə uyğun fellər qrupu müəyyən olunur. Təsirli və təsirsiz fellərin bir-birinə qarşı qoyulmasında morfoloji vasitələrə, yəni struktur xüsusiyyətlərə gəldikdə isə elmi işdə vurğulanır ki, mütəmadi morfoloji vasitə kimi kauzativ affiksləri çıxış edir. Eyni zamanda bəzi morfoloji vasitələrin təsirsiz fellərin təsirli fellərə çevrilməsində rolu da göstərilir. Elmi mövzu ilə bağlı məqalə çapdadır.

Xidirov N.V. eyni zamanda tərcümə işləri ilə fəal məşğuldur. O, “Azərbaycanın elm və mədəniyyət xadimləri” silsiləsindən Abel Məmmədli oğlu Məhərrəmov haqqında “Bibliografiya” kitabını (Bakı, “Nurlar” nəşriyyatı, 2015, 312 s., 19 çap vərəqi) rus dilinə tərcümə etmişdir.

Xidirov N.V. Bakı “Dövlət Universitetinin professorları” kitabını (Bakı, “Bakı universiteti” nəşriyyatı, 2015, 665 s., 41 çap vərəqi) rus dilinə tərcümə etmişdir.

Xidirov N.V. “AZƏRTAC - 95” kitabını (Bakı, “Şərq-Qərb” nəşriyyatı, 2015, 279 s., 16,5 çap vərəqi) rus dilinə tərcümə etmişdir.

9. Kafedranın baş müəllimi **Zeynalova Nailə Tofiq qızı** “Rus dilində felin növ tutuşdurulmasının semantik tipləri”adlı elmi işinin «Bitmiş və bitməmiş fellərin öyrənilməsinin bəzi çətinlikləri» üzrə mərhələni başa çatdırmışdır.

Felin tərz kateqoriyası həm dilin praktiki öyrənməsi, həm də elmin təhlili nöqteyi nəzərindən rus dilinin qrammatikasının ən çətin məsələsidir.

Çətinliklər ilk növbədə onunla bağlıdır ki, felin tərz kateqoriyasının başqa kateqoriyalardan olan leksik və qrammatik kateqoriyalar ilə çox sıx bağlılığı var (burada felin tərz, felin leksik mənasından, bəzən isə zamanın mənasından seçilməyin çətinliyi nəzərə alınır). Digər çətinlik felin tərzinin bol-bol bitmiş və bitməmiş qrammatik mənası ilə bağlıdır. Nəhayət, sonuncu çətinlik, felin tərzinin kontekst çərçivəsində təhlili, felin tərz mənası kontekst mənasını ayırmağın vacibliyi ilə bağlıdır.

Son illər aspektologiyada bu məsələnin yeni məna nöqteyi- nəzərindən öyrənilməsini tədqiq etmək.

A.M.Paşayeva,S.A.Əliyeva, N.T.Zeynalova 8-cu sinif üçün “Rus dili” kitabı. Azərbaycan dilli ümumi təhsil məktəbləri üçün dərslik (Bakı, Çarşıoğlu, 2015, 160 s., 10 çap vərəqi) müştərək müəlliflə təkrar nəşrlə çap olunmuşdur.

A.M.Paşayeva,S.A.Əliyeva, N.T.Zeynalova 8-ci sinif üçün “Rus dili” kitabı. Azərbaycan dilli ümumi təhsil məktəblərində dərs deyən müəllimlər üçün metodik vəsait (Bakı, Çarşıoğlu, 2015, 160 s., 10 çap vərəqi) müştərək müəlliflə çap olunmuşdur.

XIV. Kafedranın ikinci kurs magistrantların elmi hesabatı

Hüseynli Sənay Həsənqulu qızı

Dissertasiyanın mövzusu “Azərbaycanda rus şivələrinin fonetik və leksik sistemlərinin tədqiqatı” adlanır. Dissertasiyanın “Giriş” hissəsində mövzunun aktuallığı, elmi yeniliyi, tədqiqatın predmeti, obyektı, məqsəd və vəzifələri haqqında məlumat verilir. Birinci fəsilə Azərbaycanca rus şivələrinin fonetik sisteminin tədqiqatı aparılır.

Hesabat müddəti ərzində 2015-ci ilin may ayında Rusiyanın Volqoqrad şəhərində “Vestnik Sovremennoy nauki” adlı jurnalında “Azərbaycanda rus şivələrinin fonetik sistemi” adında məqalə çap olunmuşdur.

Hal – hazırda dissertasiyanın qalan hissələri üzərində iş davam edilir. Elmi rəhbər və magistrant tərəfindən ikinci məqalə müzakirə olunur və çapa hazırlanır.

Əliyeva Aygün Xəlyəddin qızı

Disertasiyanın mövzusu : “Tabeli mürəkkəb cümlə, istinad sözü isimlə” adlanır. Disertasiyanın “Giriş” hissəsində mövzunun aktuallığı və onun praktik əhəmiyyəti əsaslandırılır, qeyd olunan məsələlər təhlil olunur. Birinci hissə tabeli mürəkkəb cümlənin struktur və semantik təsnifatına həsr olunmuşdur.

Hesabat müddəti ərzində aprel ayında BDU-da Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 92-ci ildönümünə həsr olunmuş Respublika elmi-nəzəri konfrasında “Tabeli mürəkkəb cümlədə hissələri əlaqə vasitəsi” mövzusunda məqalə çap etmişdir.

Hal-hazırda disertasiyanın qalan hissələri üzərində iş davam edir. Elmi rəhbər və magistrant tərəfindən ikinci məqalə müzakirə olunur və çapa hazırlanır.

1.Quliyeva L.H. f.e.d.prof.

- 1) “Диалектная антропонимия (на материале РОГА)”
“Stalinqrada qərənfil Qardaşlaşmış şəhərlər – birgə məskunlaşma rəmzidir” Beynəlxalq konfransın materialları toplusu, Rusiyanın Volqoqrada şəhəri, 2015, s. 90-101 (məqalə)
- 2) “Ассимилятивное смягчение заднеязычных согласных в русском островном говоре Азербайджана”
«Dil və ədəbiyyat» Beynəlxalq elmi-nəzəri jurnal. Bakı, 2015, №3 (95), s.84-86 (məqalə)
- 3) “Азербайджанские номены в русском островном говоре Азербайджана”
Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 92-ci ildönümünə həsr olunmuş “Filologiyanın aktual problemləri” mövzusunda Respublika elmi-nəzəri konfransının materialları., Bakı, 7-8 may 2015, s. 256-258 (məqalə)
- 4) “Синонимия в лексике русского островного говора Азербайджана”
Pənah Xəlilovun anadan olmasının 90 illik yubileyinə həsr olunmuş “Türk xalqları ədəbiyyatının aktual problemləri” mövzusunda Respublika elmi konfransının materialları., Bakı, 18 dekabr 2015, s. 276-280 (məqalə)

2. Məhərrəmov S.A.,f.e.d.,prof.

- 1) “Космонимы в терминообразовании (на материале русского языка)”
Austrian Journal of Humanities and Social Sciences, № 7-8 2015, July-August, Austria, Vienna, 2015, s.110-113(məqalə).
- 2) “Абсолютные синонимы в терминообразовании в русском языке”
«Dil və ədəbiyyat» Beynəlxalq elmi-nəzəri jurnal. Bakı, 2015, №3 (95), s.23-26 (məqalə).
- 3) “My mother’s tales” by Aziza Jafarzade (“Anamın nağılları”) kitabında Əzizə Cəfərzadənin, Rossendale Books, London, 2015, 271s. (207s. 13 çap vərəqi tərcümə etmişdir).

3. Hacıyeva E.C. f.ü.f.d.dos.

- 1) “К вопросу о классификации СПП в русском синтаксисе (функциональная классификация)”
«Dil və ədəbiyyat» Beynəlxalq elmi-nəzəri jurnal. Bakı, 2015, №1 (93), s.56-58 (məqalə)
- 2) “О переводе без эквивалентной лексики”
Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 92-ci ildönümünə həsr olunmuş “Filologiyanın aktual problemləri” mövzusunda Respublika elmi-nəzəri konfransının materialları., Bakı, 7-8 may 2015, s. 321-322 (məqalə)
- 3) Синтаксис современного русского языка. Program - filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün. Bakı, 2015.

- 4) Актуальные проблемы синтаксиса. Proqram - filologiya fakültəsinin magistr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün. Bakı, 2015.
- 5) Теория и практика художественного перевода. Proqram - filologiya fakültəsinin magistr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün. Bakı, 2015.

4. Heydərova E.A.f.ü.f.d.dos.

- 1) “Старорусские формы в словарном составе островного говора Азербайджана”. «Dil və ədəbiyyat» Beynəlxalq elmi-nəzəri jurnal. Bakı, 2015, №3 (95), s.105-108 (məqalə)
- 2) “Thematic groups of vocabulary of the Russian island dialect of Azerbaijan”. Science, Technology and Higher Education. Materials of the VII international research and practice conference. Vol. II. April 2nd–3rd, 2015, Westwood, Canada, 2015, p. 144-152.
- 3) “Vocabulary relating to the agriculture and cattle breeding (on material of the Russian island dialect of Azerbaijan)”. Proceedings of the XVI International Academic Congress "History, Problems and Prospects of Development of Modern Civilization" (Japan, Tokyo, 25-27 April 2015). “Tokyo University Press”, 2015, p. 263-267.
- 4) “Vocabulary relating to the name of a person (on material of the Russian island dialect of Azerbaijan)”. Proceedings of the XII International Academic Congress "Science, Education and Technology in the Modern World" (United States, Cambridge, Massachusetts, 18-20 April 2015). “Harvard University Press”, 2015, p. 314-318.
- 5) Введение в славянскую филологию. Proqram - filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün. Bakı, 2015.
- 6) Старославянский язык. Proqram - filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün. Bakı, 2015.
- 7) Историческая грамматика русского языка. Proqram - filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələбələr üçün. Bakı, 2015.
- 8) Актуальные проблемы истории русского языка. Proqram - filologiya fakültəsinin magistr pilləsində təhsil alan tələбələr üçün. Bakı, 2015.
- 9) Актуальные проблемы славянской филологии. Proqram - filologiya fakültəsinin magistr pilləsində təhsil alan tələбələr üçün. Bakı, 2015.

5. İsmayılova R.İ f.ü.f.d., b/müə.

- 1) “Методические рекомендации русскому языку” Abiturient №2, 2015, s.57-62 (məqalə).
- 2) Стилистика и культура речи. Proqram - filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələбələr üçün. Bakı, 2015.
- 3) История русского литературного языка. Proqram - filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələбələr üçün. Bakı, 2015.

4) Развитие современного русского литературного языка и нормы. Proqram - filologiya fakültəsinin magistr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün. Bakı, 2015.

6. İbrahimova T.İ. baş müə.

1) “Фонетическая терминология в учебниках по современному русскому языку”
«Dil və ədəbiyyat» Beynəlxalq elmi-nəzəri jurnal. Bakı, 2015, №3 (95), s.87-90 (məqalə)

2) “Фонетика современного русского языка”. Proqram - filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün. Bakı, 2015.

3) Лексикология современного русского языка. Proqram - filologiya fakültəsinin bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün. Bakı, 2015.

7. Məmmədbəyli F.A. b/m.

1) “Лексико-грамматическое своеобразие форм множественного числа существительных русского языка”
«Dil və ədəbiyyat» Beynəlxalq elmi-nəzəri jurnal. Bakı, 2015, №3 (95), s.91-93 (məqalə)

2015-ci ildə rus dilçiliyi kafedrasında dərc olunmuş elmi işlər (dərslik, dərs vəsaiti, monoqrafiya) haqqında

M Ə L U M A T

Müəllifin elmi dərəcəsi, F.A.A.	Mövzunun adı	Dil	Nəşr iyyat	Nəşr oluna n il	Dərslik, dərs vəsa- iti, monoq- rafiya
E.A. Heydəro- va f.ü.f.d.dos.	Лексические системы русского островного говора Азербайджана	Rus dil.	Bakı	2015	monoqrafiya, 178 s.
A.M.Paşayeva, S.A.Əliyeva, N.T.Zeynalova	Русский язык. 8 класс. Учебник для общеобразовательных школ с азербайджанским языком обучения.	Rus dil.	Bakı	2015 2-ci nəşr	Dərslik, 160 s.
Xidirov N.V. baş müəl.	Bakı “Dövlət Universitetinin professorları”	Rus dil.	Bakı	2015	Tərcümə materialı 665 s.,
Xidirov N.V. baş müəl.	“Azərbaycanın elm və mədəniyyət xadimləri” silsiləsindən Abel Məmmədli oğlu Məhərrəmov haqqında “Bibliografiya” kitabı	Rus dil.	Bakı	2015	Tərcümə materialı 312s.
Xidirov N.V. baş müəl.	“AZƏRTAC - 95” kitabı	Rus dil.	Bakı	2015	Tərcümə materialı 279 s.
A.M.Paşayeva, S.A.Əliyeva, N.T.Zeynalova	Русский язык. 8 класс. Учебное пособие для общеобразовательных школ с азербайджанским языком обучения.	Rus dil.	Bakı	2015	Dərs vəsaiti 160 s.

Məhərrəmov S.A.,f.e.d.,prof	“My mother’s tales” by Aziza Jafarzade 16 nəğli	İngili s dil.	Lond on	2015	Tərcümə materialı 207 s.

2015-ci il üçün Rus dilçiliyi kafedrasının elmi-tədqiqat işləri haqqında

M Ə L U M A T

KAFEDR ANIN ADI	KAFEDR A MÜDİRİ	KAFEDRANIN ÜZVLƏRİ					ELMİ İŞLƏR HAQQINDA MƏLUMAT											
							prof.-müə.	Elmlər doktoru	Elmlər namizədi	Professor	Dosent	Məqalə		Tezislər		monoqrafiya	Dərslik, metodik vəsait,dərsvəsaiti porpamm,lüğət, tərcümə	Doktorluq müdafiəsi
												Respublika	Beynəlxalq	Respublika	Beynəlxalq			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14					
Rus dilçiliyi	Quliyeva L.H. f.e.,d. prof.	9	2	3	2	2	10	5	-	-	1	19	-					

VII. Rus dilçiliyi kafedrası Çin ölkəsinin Bakı Dövlət Universitetində yerləşən Konfusiya İnstitutunun filialı ilə əməkdaşlıq edir.

